

Adam Peterson'i

aulud.

II. jagu.

Jurjewis.

A. Grenzsteini trükliloda.

1896.

Adam Peterson'i

Kaulud.

II. jagu.

Jurjewis.
X. Grenzsteini trükkoda.
1896.

Дозволено Цензурою. — Юрьевъ, 7 Декабря 1895 г.

Ar 896
Peterson

AR	Fr. N. Krentswaldi nim.
	Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

2996

Eesõna Eestiale.

Mu armas, ilus Eestia,
Sa püha piiga peenike,
Mu helde ema oled sa,
Su pääle olen uhke ma,
Mu õnn su heaks elada,
Sest lasen lapse rõõmuga,
Sull luuled, lauled kõlada!
Meist helkigu veel Eestipind,
Ja tundku rõõmu sinu rind!
Kui neil ehk puudub puhas keel,
Meil siiski selge Eestimeel.
Ei puudu puhas poja arm,
Ei helgi helis orja hirm,
Maid wana wabaduse hüid,
Meilt kostis enne, kostab nüüd.
Ka end'ne Eesti mehemeel,
Ep ole nendes surnud weel.
Mad helisegu Eestiteel,
Kui kaebe hääled kalmust weel!
Meid kuula, kulla ema sa,
Su lapselt lahke armuga!
Su helde meel ja emanõuu,
Ei nõua lapselt üle jõuu,
See tundmus annab julgust mull,
Ja tuhat terwit saadan sull'.

Siin Wenemaal sull' laulu lüies,
Ma Äksi, — selles pühas pütes.
Ei ole nõdral nõumeest,
Ei seda, kes mul laulaks eest,

Ei muud kui Muremuusa,
 Sest lasen laulu lausa,
 Kii kuidas tormil tuleb ta,
 Su lapse rinnust riimita,
 Tä libeduse liimita.
 Seepärast sind veel palun ma,
 Täa sellega siis rahul sa,
 Mis palwetades su eest ma,
 Sull' laulan rohke rutuga,
 Veel Wene nurmelt nutuga!
 Paul sündis süita südamest,
 Su armu sära sädemest.

Kandlikeel.

Veel wiimselt pea wastu mõte, meel,
 Oh ära katke veel, mu kandli keel!
 Sa olid ohus, ahastuse sees,
 Mu troost, mu sõber, ainus abimees,
 Ka rõõmus, õnnes, armu eluwees,
 Ma leidsin rahu sinu heli sees.

Veel wiimselt kõla kaunilt kandle pääl,
 Ja Eesti häälel helise sa sääl!
 Oh waimusta mu wiimist wiist meel,
 Veel veel mind heldelt saada eluteel;
 Veel ära kustu, kulla mõte meel,
 Oh ära katke veel, mu kandli keel!

Arm anna mull' veel wiibu elu meel,
 Surm suud mull' ära sulu enne meel,
 Kui lõpetan mu lugu, luule teel,
 Mu „Jumalaga jätmist“ silma meel!
 Veel seni pea wastu mõte, meel,
 Oh ära katke veel, mu kandli keel!

Oh Wanemuine!

Oh Wanemuine! Muissel wiisil,
 Ras, elustawalt Cesti hiisil,
 Su kannel kaugel' kõlada!
 Weel rahulikult rahwalaules,
 Ja kosutawalt kunsti luules,
 Su end'ne ilu elada!

Müid Cestielu ehaajal,
 Meid päästa oma kandli kajal,
 Weel male luule wannikust!
 Weel kuluta su laulu kulda,
 Ja pese oma muru mulda,
 Weel rixti sõidu sõnnikust!

Ma annan suud su kandli kaelal,
 Mind lasse lahkel laulu paelal,
 Ka ehitada Cestiat!
 Tad muisutagu Muusa uuled,
 Ja rahatagu laste luuled
 Ning lepitagu leinajat!

Müid Wene kotka warjul, wilul,
 Su jutu jumalikul ilul,
 Sa kaifuta ka Kalewit!
 Su kandli kuulus kulla kõlin,
 Ja püha mängi ime helin,
 Müid auustagu Alewit!

Sell' kõlagu su kõrgem lugu,
 Kes päästis ikkest Cesti sugu,
 Ja orjapitsa pihuks löi!
 See Wene kallis, hange Kalew,
 Ja Cestielu armas Alew,
 Weel wangil' wabaduse tõi!

Ras' kõliseda kullakeelel,
 Ja heliseda Cestimeelel,
 Su mängid läbi Päänemaa!

Löö nõnda kaunilt kandli lugu,
Et elavaks saab Eesti sugu,
Ja ilusamaks isamaa!

Ras' pilkades su peened pillid,
Ka ligi lüta leinatrillid,
Me wangi aja hana pääl!
Oh nuhtle orja udu, suitsu,
Ras' plaksuda su laule piitsa
Ka Donkischoti turja pääl!

1883.

K o d u m a a .

See mõnus maa, mis Salatsista,
Lääb naerdes Harwa linnani,
Ja Lääne merest läikiwasta,
Käib pikalt Peipst pinnani,
See on mu kuldne kodumaa,
Mu ilus Eesti isamaa.

Siin aasad, arud halfendades,
Sind ilustawad, Eestia!
Mäed mejad, murud muiutades,
Sind löbustawad, Piivia!
Hurm wäljast nõtkes, nõrendab,
Raas kiigub kõigub, kõrendab.

Siin wabad, wahwad Eesti sugud,
Ju ennemuiste elanud,
Ja Wanamuise lusti lugud,
Ta kuldsest kandlilt kõlanud.
Siin helkis priiduse luul,
Onn õitses Eesti elupuul.

Siin wabaduse walge lätge,
On ristiwette maonud,
Ja priiduse püha kiige,

On orjaohku uppunud.
Siin musta kuube, mure sees,
On kaua kandnud Eestimees.

Siin pikalt, pimeduse kaisus
On Eestirahvas ikkenud,
Ja wangi walus, muremuisus,
Ta kandli keeled katkenud.
Siin oli orjaks omal maal,
Ja piinas perispinna pääl.

Siin priiduse sõna kõlas,
Ka wiimaks Wene trooni päält;
Kus kaua ori ohus elas,
Sääl kuuldi Ärapäästja häält.
Siin siiski priidus kängu jäi,
Weel alles hiljalt elu sai.

Müid lõpku ptin su pühalt pinnalt
Mu ilus helde isamaa!
Ja leinalint su rikkalt riinalt,
Mu hella ema Eestia!
Ja walgus, woorus, wabadus,
Su end'ne noorus, nobedus,

Need elagu su pühal pinnal,
Müid igaweste, Eestia!
Ja priidus läikigu su rinnal,
Sa lõbus rõõmus Liiwia!
Kus priidus pestama jääb,
Ka walgus warsti sinna läab.

1871.

Neiu.

Su kena kuju, kulla neiu,
Mu südant süttab, sulatab,
Su lapsik lahkus, mahe muuu,

Mu põue põhja ulatab,
 Su hääl mu hingel ime luul,
 Müid waiki ööpik õuna puul!

Heel enam mõjub mõttetesse,
 Su puhtus, karskus, kaskinus,
 Weel sügavamalt südamesse,
 Su usklik meel ja usinus.
 Ei löpe armu lõbudus,
 Säält kus on woorus, wogadus.

Kes tõi sind, öde, Önnemaalt
 Mind waimustama Waimumaalt?
 Ei ole siin su kodumaa,
 Üks üleilmne ilu sa!
 Miks — ingel — heljud ilma teel?
 Su ase haljal elu weel!

Kas oled tõest' Caara taim,
 Ehk estimese Ewa waim?
 Kas taewas juba Caaramaal,
 Ja Eden Eesti pinna pääl?
 Mu meelest lääd weel kallimaks,
 Kui oled Harju angerwaks,
 Weel parem paistab paradiis,
 Kui oled Pärnu pärna õis!

Pärnus, 1859. Reiuale M. L.

Rõõmuga.

Rõõmuga,
 Jäta sa,
 Leina Pitwia!
 Önnega,
 Öitse sa,
 Ilus Estia!

Sinu keel,
 Ema meel,
 Ikka elagu!
 Eesti laul,
 Rõbus luul
 Rõrgelt kõlagu!

Kallis kangelaste maa.

Kallis kangelaste maa,
 Erk ja elaw Eestia!
 End'ne ilus heitleja,
 Wirk ja wäle wõitleja,
 Raua olid kalmus märjas,
 Hiilga jälle wõidupärjas!

Tugew targa Taarataim,
 Wahwa wabaduse waim,
 Püha piiga, wõidujumal,
 Ela, sära koidu kumal,
 Sinu elu ime sära
 Wõitis wanat waenlast ära!

Hämitades orja tööd,
 Ei saa teinud were tööd,
 Sõjarwae wärgita,
 Tõusid soomus särjita,
 Hiilgwalt helendades hauast,
 Päästsid lapsi wangirauäst.

Määra weelgi wägi walda,
 Kaitse kaunilt Kaljuwalda,
 Warja oma wabat wõsu,
 Kallist kangelaste kasu,
 Emaarmu meile anna,
 Ja meid Rahuranda kannal!

Wangitorris.

Oh wangis walus, kurb ja kole,
 Ei kuulda elu helinad,
 Muud lõbulõhna siin ei ole,
 Kui ahelate kõlinad,
 Mis inetumalt heliseb!
 Ja kurjast kajab, kõltseb!

Siin wõtme kimbu kõle kõlin,
 Hut wahjorkorda kuulutab,
 Ja raske wangirana tilin,
 Hut ohwri-rongi amaldab.
 Ei sõua stia sõbra hääl,
 Ei fungi Eesti helde meel!

Siin walus waiksus, halwas hauas,
 Öö igam, ilma otsata,
 Üks ohwer hoigab raskest rauas,
 Miski katsub jõudu katkuga?
 Surm õnneks sull, mu wilets wend?
 Mill leiab Piitwa Annus mind?
 Siin surma sõit ju sõjakäik,
 Ja katku kole kodupaik.

Ja jälle kilin, kõwa kõlin,
 Mind ergutanud süda ööl.
 Meid teretab see sõge tilin,
 Kes mõistetud on mäe töö!
 Siit patu pärast paluma,
 Sääal kullakoormat taluma.
 Pik piinatee teil waestel ees,
 Mis ütleb tete süda sees?

Müid „kibsa-kobsa“ wahi käiki,
 Ma kuulen urka ukse poolt,
 Ja kuu kenat kullaläiki
 Näen wahi püsti oa päält,
 Raudriste ligi liikumat,
 Ja läbi pilu läikiwat.

Mil näen sind püha pätkse paiste?
 Oh sind! Jah sind! Ei ihka muud!
 Mil waba õhk, sa elukaste,
 Kord kosutad mu rinda, suud?
 Mil maitsen, magus wabadus
 Sind, elu ülem lõbudus?

Jah elu hirmus, katku kambriks,
 Siin kõdunedes kõndsä sees!
 Ei ole enam wett mul ämbriks
 Kuid siiski silmad seiswad wees.
 Müid silmameest jooda mind,
 Mul muidu walust lõhkeb rind!

Ei wängis waike tige tilin,
 Ka surnu mahamatusel,
 Siin kõlab kibe kilin-kölin,
 Kui „paha“ kaja patusel;
 Ka uneriiGIS, rinnadelt,
 Ei jää see kölin kõrwadelt.

Kord kantakse sin surnuid hauda,
 Ja rakentakse rauast walla,
 Nii inetult kui elajaid;
 Kord lütiakse sin wange rauda,
 Ja aetakse peksu alla
 Meid nagu hirmsaid elukaid.
 Üks hädakisa sin ja jää,
 Ja walus waagub wangi hää;
 Ming mõni waene wannub weel,
 Nii kurjast kuni kustub meel.
 Oh kole kuulda nende häält,
 Weel hirmsam häda näha päält!

Kas peaksin weel lahti saama
 Siit mina waene wilets hing,
 Ehk surma suigul, stia jääma,
 Pean rau'de wahel', waga wang?
 Kas tuleb lunastuse tund,
 Mõi uinun sin mu wiimist und?

Siin juba aasta otsa õhkan,
 Ja palun, paastun filmavees,
 Siin ikul hõigun, hõrdalt õhkan
 Ma abi ahastuse sees.
 Ei kuulda kuskilt troosti häält,
 Ei pääst'jat lööl lõksu päält!

Mul 'poole abi Eesti pinnal,
 Mind sõbrad sõgelt salganud.
 Ehk surm ju Wätkas' wiitud wennal,
 Ta armast suuda sulgunud?
 Mind jätnud maha isamaa,
 Kõik Eesti ilm ja Jumal ka!

Jah Jumal jätnud wogat maha,
 Ilmsüidlast ilma abita,
 Mu õigust peitnud pilwe taha,
 Nüüd ülekohus rõõmusta,
 Et köitnud kinni kaval keel,
 Waest wangi Saksa salameel!

Küll kutsub oma kohtu ette,
 Meid ükskord ülem kohtunik,
 Sääal saame õiget palka kätte,
 Mis kumbagil on kohalik!
 Sääal nõrk'wad ülekohtu nõuud
 Ja wägijalla wale jõuud.

Mu kallid sõbrad, kasuwennad,
 Teist lahus hirmus mul maailm,
 Mu õrnad õed, werewennad,
 Ei näe teid enam minu film,
 Pean Siberisse ruttama,
 Jään teid weel järel nuttama!

Oh Eesti metsad, lehk'wad lilled,
 Ei õitse teie mulle nüüd!
 Mu Riimi lihtsad neiud hellad,

Kuis meeldib teil mu wangirüid?
 Weel õnn, et sinna põlge häält,
 Ei kuulda kodu pinna päält.
 Küll põlgel põlser nool ja tiib,
 Maakaugus noolid wltu wiib!

Mu hella ema, helde isa,
 Küll waagute siis walu sees,
 Kui Saksa kiius ja wiha wiisa,
 Mind nimetawad needides,
 Teid minu pärast piinawad,
 Ja ülekohtu kurnawad!

Weel enam tunneb teie süda,
 Siis ahastades haledust,
 Kui kuulete mu kurbdust, häda,
 Ja elukorra koledust!
 Mis siis weel maitsseb teie meel,
 Kui wannub wangi Testikeel?
 Et olla otse oma kasi
 Ma püidnud, püha wõitleja,
 See laim ei anna mulle asu,
 Sind rõhuks, laimaja,
 Weel kärmelt rauduskättega
 Mu wiimse werewõimuga!

Mii töötab see tõest tulla —
 Weel kõieks kaela kaebajal,
 Wõib paljugi neid nõtru olla,
 Siin pitsapidul, Maarjamaal,
 Kes süita wangi wannuwad,
 End kiideldes mind kiruwad.

Ju kuulutakse kantsli päält,
 Et minul olla mäsjumeel;
 Säält „palgaline“ tõstab häält:
 „Tal waja wastus waljem weel!“
 Jah wanni, wanni waariseer,
 Mii ikka tein'd see tige leer!

See waljendab mu waewa, walu,
 Gaib hauguldus teeb haledust,
 Weel rängemaks mu hirmust elu,
 Mu meele-järjel jäledust,
 Et süda walus läkatab,
 Rind ristitules lõkendab.

Oh wilets elu! Paremt oleks,
 Su läila lõhna lõpetus,
 Kui surma tund mull' pea tuleks
 Saaks liial leinal lepitus!
 Oh lõpe lõpe, elu õhk,
 Saa otsa waese wangi ohk!

Weel elab Jumal taewas alles,
 Ta järelwaatja järje pääl,
 Meil Keiser heldeks Isaks olles,
 Weel walwab Wene trooni pääl,
 Ehk kannab ta ka mu eest hoolt,
 Saan abi Peterburi poolt?

Weel seni meere silmawesi,
 Siin 'pole sina tabatud!
 Oh usk! Oh palwel kus su mesi,
 Kus jäi su troost, mis lubatud?
 Kas usuwili — wangiraud,
 Ja palwe palk — see haisew haud?

Weel sööb mu südant süita süid,
 Weel paisu piinapisar nüid!
 Teid pühin nälgin'd näo päält,
 Kui pähkleid põden'd pöske päält.
 Ei tule Jumal pühk'ma teid,
 Ei tarwita ta tarkus neid.

Wist asjata mu appihüid,
 Ja püha pääsemise püid,
 Mu usukindlus, palwe hääl,
 Ja rõõmus lootus Loofa pääl?
 Usk ohkajal ju nõrkemas,

Umbusu ohkak tärkamas;
 Ei jõua täita Pooja nõuu,
 Sest see käib üle minu jõuu,

Ka kehalikult kibe piin
 Meel tuleb nälja-näpust siin.
 Nälg kibe kanda kõigil pool,
 Kuid wangis on ta hullem weel.
 Oh hoidku wangi põlwe eest,
 Meel Issand igat Eestimeest!

Ei waiki hullu maru hääl,
 Meel Baldi paha mere pääl;
 Siin häda-ohu hoogudel,
 Ma wiletsuse woogudel,
 Ei ole näha randa maad,
 Ei õnnesaart, ei sadamat,
 Ei paista päew, ei Taarataew,
 Pääd uperpalli, usulaew!
 Ei oita ankur, tugew tüür.
 Torm wastu nagu mürgimüür!

Ma aiman, hakkam märkama,
 Ei saa mull priidus tärkama.
 See Baldi maru matab mind,
 Ja woosse langeb laululind.
 Mu elulaew ka hukka lääb,
 Ja Piwis leinamata jääb!
 Saks sala salwab järel weel:
 „Ta sõge sõitis mäsu teel!“

Meid tuhanded ju läinud sääl
 On hukka hullu mere pääl,
 Ja tuhanded, ta tormiteel,
 Sääl hulgal hukka läh'wad weel.
 Suur ohwri hulk ju hoigab sääl,
 Ta kurja kuristikku pääl,
 Ja kui ei keela Rõue kärk,

Ta hõel ohvri ahne kirk,
 Weel neelab hulga uuemaid,
 Eestlaste laemi ilusaid.

Oh heida armu Ida tuul,
 Ja priiduse püha luul,
 Ja tõuse, tõtta Wene tuul,
 Sa Eesti ainus armulaul!
 Ja puhu maru metsa säält
 Müüd Baldi paha mere päält,
 Ja lõhu laine laialik,
 Me elul, olul ohulik.

Ja nagu Önnistegija,
 Kord tegi mäsusõhule,
 Tee Eesti terweks tegija,
 Ka nõnda Pääne lõhule,
 Ta lämmastawal' lainele,
 Ja Eestielu painele!
 Sa wannu teda watkima,
 Ehk Saksamerde minema,
 Ja pästa päalik pühalik,
 Säält Eestielu-laemastik!

1867.

Pelgulinn.

Üks ainus pelgulinn on antud, —
 Kuid kindlaste on lukku pantud,
 Tal taewa wäel wärawad.
 Ei ole ilusamat ilmas,
 Ja iga igatseja silmas,
 Ta iluehted säravad.

Ta taewas 'pole tahma, udu,
 Säält süita linnu kuldne kodu,
 Kes püüab pühaduse sees.

Säält annab armu püha püidi,
 Nii heldelt tõstab inglühüidi,
 Et süda hõiskab õndsuses.

Sää! lõpivad patumiljad, vihad
 Ja elustakse hellad ihad,
 Ming kaob elu igawus.
 Sää! ilus ingel, imewalgel,
 Meil' muiutamas pühal palgel,
 Meid kuts' mas kuldne armastus.

Õnn sell', kes leiab sinna rada!
 Tal ujub rõõmu laines süda,
 Kõik elutormid tukkuwad.
 Kui näen neitsilikuid rindu,
 Siis kuulen seda siidilindu,
 Mull kuldse! keelel kukkuwad.

Ei pääse kõik, kell' himu minna,
 Ka sinna lustiluule linna,
 Üht saadab hõbe, tõista õnn.
 Küll nõudsin ma ka seda maada,
 Ja püidsin pelgulinua saada,
 Mul puudus hõbe, puudus õnn.

Küll põlgasin maailma põrmu,
 Ja püidsin pühitsetud armu,
 Ei tõusnud mulle kulda koit,
 Küll lindu leidsin, heldelt hüidsin
 Ja puhtusega linna püidsin,
 Kuid ikka inglile jäi mõit.

Ei liigutanud armulehud,
 Ta tormid, tuuled, õndsad õhud,
 Mu igatsuse heldet õit.
 Müid jätan tale riuringi,
 Ta siidisängi, kena kingi,
 Jää seisma, armu sõjasõit!

Ta õnneüet, pehmet põuet,
 Kas põletagu kõwad kõued,
 Ei sest saaks piina Eestiind.
 Kui pääseks Eesti iku käest,
 Ja wana wägivalle wäest,
 Siis õndsam hõiskaks minu rind!

1871.

Paula lahke Liivia.

Paula lahke Liivia,
 Wanaisa warikus,
 Ela, hella Estonia,
 Targa Taara tammikus!

Piigu, lõbus Liivia,
 Mku õnneüe pääl,
 Mäangi ilus Estonia,
 Wanamuise muru pääl!

Ikka heldelt Eesti ra'al,
 Rõõmulaulud kõlagu,
 Wabalt Wanaisamaal,
 Estirahwas elagu!

Püha kannataja.

Oh kõnni kõbusamalt,
 Mu ilus Estonia,
 Ja laula lõbusamalt,
 Su wana kandlega!

Jah õitse õrnal ilul,
 Mu helde isamaa,
 Su Keisri marjul, wilul,
 Müid kaunilt kaswa sa!

Ju manal, wabal ajal,
 Sa sõitsid sõjateel,
 Su kuulsus kandlikajal,
 Meel helgib ilma eel.

Su wana wahwus kõlas,
 Ka Rooma linnani,
 Ja Cestisugu elas,
 Biarimi pinnani.

Kes on su jume joonud,
 Sa tugew Taarataim,
 Sind wahwat wangiks loonud,
 Sa wabaduse waim?

Pai leina laine langes,
 Sull' ehteks eluteel,
 Ja kadus piinas kanges,
 Su wana wabameel.

Hing sõjafõidu käral,
 Su wäge määrati,
 Ja wiimaks wale waral,
 Sind kinni keerati.

Ja sortsi soolawägi,
 Su kangust kaotas,
 Sind, piiga, pimeks tegi,
 Ja waljust waotas.

Su püha otša löödi,
 Halb haisew orjamärk,
 Ja sinu selga toodi,
 Pik walus wangisärk.

Sind riisus Risti nimel,
Siis walju waariseer,
Ja piinastusel pimel,
Ea sõge sõjaleer.

See puusärki lükkas,
Sind, hella, elusalt,
Ja hoolimatta hukkas,
Su kodu koledalt.

Jah orjahanda kinni,
Sind köitis tema keel;
Sull' tegi piinapinni,
Ea toores metsik meel.

Su kirstu ümber keerul,
Ea haaras ahelad,
Ja filmavete weerul,
Sa kassid kallist maad.

Ja siiski oli hagan,
Sul hauas ainus toit,
Su luupaine pagan,
Sull põrgu — tule-loit.

Kii raskes wangirauas,
Su pihtha pinniti,
Ruusfada aastad hauas,
Su liikmeid litsuti.

Meel kauem orjaidu,
Sind mattis Marjamaal,
Ja piitsa pillipidu,
Rõi laksu sinu pääl.

Oh kannalaja waga,
Su perispinna pääl,
Küll kaebas kaasa taga,
Su hale ärras hää!

„Oh jõua Kalem, lõhu,
Mu hana ahelad
Ja rõngasmadu rõhu,
Mu pahat painajat!“

Kii õhkas sinu sugu,
Siis Kunglas koorma all,
Su hirmus elu lugu,
Tõi rõõmu rõhujal.

Ei kuulnud kalmus Kalem,
Su ägamise häält,
Ei annud abi Alem,
Sull Rootsi trooni päält.

Küll kaua „hõela“ õues,
Sa nutsid, Taarataim,
Meel siiski sinu põues,
Su Manaisa waim.

Su piinapõlt paha,
Su walus wanginutt,
Need jäägu ükskord maha,
Saa olsa, orjarutt!

Tu algab armsam lugu,
Su püha pinna pääl,
Ei põlga sinu sugu,
Su Keiser trooni pääl.

Su üle kõlas kõrgelt,
Ta käsk kui Rõue kärk:
„Müid Taarataimelt targalt,
Saa olsa, orjamärk!“

Müid, — kallid, kalmu jäta,
Su wana wangi särk,
Ja Wene wõimul wõta,
Su otsast orjamärk!

Su higitätk anna,
 Meel waraks waewajal,
 Ja wõidulippu kannal,
 Müid uhkelt omal maal!

Ots olgu orjahirmul,
 Su Kalew tulemas,
 Su Keisri süda armul,
 Su wastu põlemas!

See, see on sinu Kalew,
 Su ainus abimees,
 See sinu armas Alew,
 Su wana wägimees!

Oh tõtta, tule Kalew,
 Me kuulus kuningas,
 Ja ilmu armas Alew,
 Su wäes wägewas!

Me mängi-mõegatilin,
 Sull' rada ajagu,
 Ja wana kandli kõlin
 Auukoda rajagu!

Müid laula, Cestisugu,
 Su armsal Alewil,
 Pöö kannel, wõidulugu,
 Me kallil Kalewil!

Ras' õndsad hõtskeluuled,
 Müid Cestis elada,
 Ja wanad wõidulauled,
 Ka Kunglas kõlada!

Testi keel elagu!

Testi keel elagu,
 Kõne kõrgelt kõlagu,
 Kalewide kalmu pääl,
 Helisegu Testi hää!,
 Heldelt ime iluga,
 Oma uhke oluga!
 Olgu armas, auu sees,
 Kuni elab Testimees!
 Elagu! kõlagu!
 Testi keel elagu!

II.

Kui kord kaob Testi keel,
 Lõpeb ära Testimeel,
 Lõpku siis ka lõbu ära,
 Kadugu ka päikse sära,
 Olgu ots maailmale,
 Ajal, — armu silmale,
 Lõpik ajalule,
 Inimese suule!
 Seni kui veel päike paistab,
 Pikker Testi pinda kastab,
 Seni sina helgi, ela,
 Kunglas kuldsest kõltsu, kõla!

1871.

Ä l e k o h u s.

Hüüd kulla sõber kuule,
 See pole mitte luule,
 Mis jutustan sin sül,
 Waid nähtud lugu mul!

Alles hilja aja eest,
 Nägi ehmul Eestimeest,
 Kes wiis wihas wenda wette,
 Medas talle kohtu ette.

Hüid ütleb lugeja wist mull'.
 „Kas pole lapsik laulik hull,
 Kell' oli küll nii juhmi meel,
 Et sarnast tempu tegi weel?"

Ei mitte juhmi meelega,
 Waid oma kurja keelega,
 Ta tegi seda Kaini tööd,
 Tõi wagadele surma ööd.

Mees oli ära ostetud,
 Tal „tuhat" pihku pistetud.
 Sa usu, mis ma ütlen sull,
 See oinas oli oma mul!
 Mees elab alles praegu weel,
 Ja sammub pahal patu teel.

Ta kaebas Alekohtu ees,
 Kus rebane olt peamees,
 Et süita waga walge tall,
 Rõik kanad ära söönud tal.

Rein kandis hoolt,
 Et oina poolt

Ei tulnud ette tunnistust,
 Ei waletaja wannutust.

Ta wöttis wagat wangi,
 Ja pistis piina-kongi.

Küll oinas wastas wagusalt:
 „Ma magan ikka wagusalt,

Ei käinud kurja teel,
 Mul palmē, mõte, meel,
 Ja eladesgi weel,
 Ei mait'itud werd mu keel,

Mu süda puhas nagu kuld,
 Ja seda teab kõik Magawald."

Kii hõel otsus oli,
 Mis rebase poolt tuli,
 Siin sõna-sõnalt tuleb ta,
 Kuiz ise olen lugen'd ma:

"Ei ole wangi wastustes,
 Tõtt kurja oina kostustes,
 Heid ei wõi panna tähele,
 Suur kahju tehtud mehele.
 Ja asjast selgib täiest' weel,
 Et oinas, öösel üksi teel,
 Ei olnud kaugel kanadest,
 Ei noortest ega wanadest.
 Muud murdajat ei olnud sääl,
 Ja oinas maias liha pääl.
 Tal tapatöö on tavalik,
 Ta weresüid on awalik.

"Ma waga, wannutatud mees,
 Siin Alekohtu kulli ees,
 Hüid mõistan oinast hukata,
 Ta nahka lõhki lükata.
 Ta kasukas saab kaebajale,
 Kui kahjukand'ja poolele,
 Ta osa kohtu hoolele,
 Jääb kulukand'ja poolele".

Siis nimesed nõnda tuliwad,
 Mis otsuse all oliwad:

„Reinuwader Rebane,
 Wana-Waleperest.
 Härre Hunti Häbene,
 Gestt-Higimereft.
 Hamba sööja, — sülgija,
 Ofaw ohwri-nülgija.

Ei olnud oina poolt sääl häält,
 Tall tapetud sat jalapäält,
 Ja rebane ta liha söi,
 Hunt wiimse weretilga jõi.
 Ei lambad sellest rääkinud,
 Ei talle taga määkinud ;
 Weel wähem Reinu kawal keel,
 Sest süita ohwrist lausub weel.

L i s a :

Mii sünnib wahest ilma sees,
 Et kohut mõistab sama mees,
 Kes ise teinud seda kurja,
 Mispärast mõistab tõisi nurja,
 Siis leiab waga warsti säält,
 Hääd watti omal' wahe päält.

1872.

M u i s a m a a .

Mu isamaa! Mu isamaa,
 Mull kõige kallim oled sa!
 Ei leita küll su pinnalt kuida,
 Ei kalleid kiwa kinkudest,
 Ma siiski sinu pühät mulda,
 Ei anna kõige kulla eest!
 Su pinnal elab wagadus,

Üsk lootus, Poojaarmastus,
 Su muld mul kallim kullasta,
 Ma ise sinu mullasta.
 Miks mul nii kallis Eestimuld?
 Ta pinnal kasvab Üsukuld.

Mu isamaa! Mu isamaa,
 Mull kõige armsam oled sa!
 Kui jätan ma maailma maha,
 Waim lehvides läab ülesse,
 Siis võtad sa mu väsi keha,
 Veel armsast' oma sülesse.
 Su muld mind mullas muisutab
 Veel kalmus kaunit kaisutab.
 Kui ärkan sinu mullasta,
 Siis olen usukullasta,
 Mul kullast kallim Eestimuld,
 Ta pinnal kasvab Üsukuld.

1871.

Saksasus.

Hüid kaitse ennast Eestirada,
 Maenlase vastu, Caarataim,
 Su keelt, su sugu suretada,
 Hüid pütab pahur Baldi waim,
 Oh ärka, heitle Eestimees,
 Su keelesurm sul seisab ees!

Miks oma orjastajale
 Sa ennast otse ohwerdad,
 Su keelekulda kõitejale.
 Ta wase vastu wahetad?
 Saa aru, Eesti Jisraell,
 Sind petab paha Baldi Pell!

Su rinnalt riisub wiimist ehet,
 Ja tore toores, metsik meel,

Kus jätte, end'sed Cesti mehed,
 Meilt Pembitti ja Meeme meel?
 Kõik saanud otsa orjateel,
 Ei nutt'jatgi jään'd järel weel!
 Müid hõiska, Saksa salameel,
 Kõi kaimu kangelaste keel!

Mu kallis, kasulikum sulle,
 Su wirga Wene wenna keel,
 Ja Taarataimel, tammikulle,
 Su wana waba Cestimeel.
 Kui suikusid ju surmateel,
 Sind Wene Kalew kaitses weel.

Su Wene wenda ülespuua
 Sind kästb Kainti kade keel,
 Su Lunastajat ristilüüa,
 Ta wisa wiha, waenumeel.
 Sa kiidad Kainti kadedust,
 Ja palud lahti Barabast!

Kas see su tänu ohwri-anne,
 Su Pääst'jal pühaõline?
 Su pääle langeb laste wanne,
 Maailma põlgatus põline.
 Sind päästtis piinast Wene hool,
 Sa hoiad ennast Saali pool.

Kes tuleb sind weel lunastama,
 Kui sellega weel seltsid sa?
 Küll häbi pärast punastama,
 Sa saad weel, kulla, kodumaa!
 Kui sind su sugu sajab,
 Ja ajalugu pajatab:

„Kui käsi käis ju kaunis hästi,
 Ja wabalt elas Cestiwaim,
 Siis häbisamma endal püsti,

Siin pandis farga Caarataim ;
Siin wõitis Saksa jalameel,
Ja kadus ilmaft Cestikeel.“

Su halastajat appi hüia,
Su Keisert, kanget Kalewit,
Ja Tema pühat armu püia,
Siis saad sa abiks Alewit!
Ei ükst ise ial sa,
Su wangistaja wastu sä,

Meel Wene abil wabastada,
Sa wõid end wõera wõimust, wäest,
Ja Baldi pattu parandada,
Su sugu päästa surma käest.
Sa kange kangelaste poeg,
Oh pööra ümber, weel on aeg!

Kui lased aja mööda miuna,
Siis saab suft pea Saksamaa,
Sind julgest juhitaakse sinna,
Kust tagasi ei tule sa.
Sääl lõpeb Cesti eluwõim,
Su keelekanga lõbus lõim.

Mis ütled suurel Sulewil
Sa tuhaks saades, Coonalas?
Mis aru annad Alewil
Maamulda minnes, Maanalas,
Kui Kalew küsib: „kus su keel,
Su kallix kangelaste meel?”

Siin Cesti wägilaste reas,
Ei ole auupaika sul,
Waid pörgus, põlgtud meeste seas,
Sääl olgu oma osa sul!

Su ehet, — Eestihinge leest,
 Sa andsid läätselene eest,
 Sest närtsis Eesti elu puu,
 Siin olgu tumm su neetud suu!"

Mii sulle, sõber, sõnub sääl,
 Kord Eesti kangelaste hääl.

Suuletatud 1875.

Enne ja nüüd.

Enne helkis Eestikeel,
 Wangiajal wabalt weel.
 Eesti wana wabameel,
 Suikus juba surma teel.
 Aga kui ju priidus tärkas,
 Wabameel ka warsti ärkas.

Wanal ajal wabameelt,
 Sõkkus sõda meresse.
 Müidest Eestimeelt ja keelt,
 Hputakse meresse,
 Saksarahwa lainesse,
 Pandaks Baldi painesse.
 Ei nad säält stis enam tärka,
 Ega ükskord ülesärka.

1872.

Seinalaul.

Kurja sortsi suurel sunnil,
 Kurtes Roidu tumel tunnil,
 Päikse tütar pühalik,
 Eesti ärras Hämarik,

Õnne eha, elu lätt,
 Andis oma kulda kätt,
 Pääne läilal' ööle,
 Pimeduse tööle.
 Hppus ohkel udu kätte,
 Weeris wiletsuse wette.
 Ei saan'd sest öö hüwamaks,
 Waid piiga piinast pimemaks.

Roit nüid kurdab kuumalgel,
 Pisar paistab päikse palgel.
 Taara talu leinalehus,
 Hommik ohkab orjaohus.
 Taemakoori leina luule,
 Helgib Eesti pinnale,
 Kangelaste kaebelaulle
 Lese Linda rinnale.
 Wanamuise kannel kõlab
 Eestis ikuhelinal,
 Targa Taarasugu elab,
 Pimes — piina pisaral.

1872.

E m a k e e l .

Emakeel, emakeel,
 Oh kui armas oled sa!
 Emakeel, emakeel,
 Oh kui kaunilt kõlad sa!

Eestikeel, emakeel,
 Armas oled hauani!
 Eestikeel, emakeel,
 Kalliks jääd mull' kalmuni!

Wagu päike Ida pinnalt,
 Eha ilul tõusid sa,
 Muremuusikat mu rinnalt,
 Raotad su kõlaga.

Hiilga, Eesti elulooja,
 Ornalt Ohtu õhu sees!
 Ära mine tal looja,
 Pääne viletsuste wees!

1874.

S u n t .

Kord Lõwi eel,
 Meel ilma weel,

Kas mõneks mõisa ülemaks,
 Ehk Lamba walla wanemaks,

Ju nälja wana walus,
 Sunt ennast panna palus,

Ja wandus weel, et ilma pääl,
 Ei tee ta ülekohut sääl.

Et halb on ilmas hundi auu,
 Sest wõttis Lõwi löbust nõuu,
 Ja käskis warsti wahwast,
 Kõik' Loomalaane rahwast,
 Ta kohe kokku kütsuda,
 Ja igalt kündjalt küsida:

Mis hundist ta,
 Teab tunnista,

Kas ilmas head ehk paha
 On olnud hundist näha?

Käske täidetud,
 Mõit mõideltud;

Kõik kurjad loomad kiirelt koos,
 Ning seiswad sirgelt Lõwi ees,
 Ja aru annab igamees,

Kuid hundi vastu sääl,
 Ei olnud üksigi hääl
 Ja kohe kurja hunti,
 Ka lamba lauta pantti.

Moh mis siis lambad rääk'sivad,
 Kas hundi hääks ehk määk'sivad?

Miks waikis sääl,
 Siis nende hääl?

Oh paraku! küll wilets lugu,
 Ei lastud sinna lamba sugu,
 Heid hääli andma hüida,
 Ka neile õigust püüda,
 Ei meeldin'd mitte kellegil,
 Ei karul ega rebasel.

Hunt kandis hoolt,
 Et lamba poolt,
 Ei kuulnud häält,
 Konwent'i päält.

Ja hundi õnneks weel,
 Ka targa Lõwi meel,
 Ei märkan'd seda segi,
 Mis rebane sääl tegi.

Hunt praegu lamba laudas weel,
 Lõõb laksu lamba naha pääl,
 Ja oina osa, tallepraad,
 Weel tänini ei täitnud tad.
 Ehk ta küll ramus, raswast paks,
 Ei aita palwe, willamaks.
 Kes teda tõrjub, hurjutab,
 Sell hambaid vastu hirwitab.

Rui see ei pelga,
 Tal kargab selga,

Ja näitab hundi wiha,
King neelab tema liha.

Kes kaebama ta pääle läab,
See enda elust ilma jääb.
Ma tundsin oina hulga seest,
Ka mõnda mõistlikumat meest,
Kes kaebduse eest watti said,
Ja ilma omast nahast jäid.

Oh oinahulgad ärkage!
Ja lamba mälud märkage:
Kui ükskord, teie elu hääks,
Ka kaebdus Lõwi ette lääks,
Ei salliks seda Lõwi meel,
Et rööwel lamba laudas weel.
Siis kaoks hundi wägiwald,
Ja wabameks saaks Willawald.
Sunt jääks weel ohus ulwama,
Ja oma sarnast salwama.

1872.

Armu aatele.

Sa taewakoori kuldsem lind,
Ma waimus warjult nägin sind,
See kallis pärli oled sa,
Mis eluaeg ju otsin ma!
Mu eluröömu roosinupp,
Mu armu armsam mängipupp!

Sust hella, ilusamat weel,
Ei loo wist Pooja lahke meel?
Ei tee ta inglit heldemat,
Ei armu kuju kuldsemat!

Kui ta sind lõbulõhnast lõi,
 Siis alles meistri-nime sai;
 Su ilust ise ehmataz,
 Ja loomise tööd lõpetaz.
 Ei kandnud kaugemal' ta jõuud,
 Ei nõudnud kõrgemat ta nõuud.

Pärnus 1859. Reiale M. B.

Jamaale.

Mu hüüd, mu ülem arm,
 Sa oled, isamaa,
 Mull pühaks sinu põrm,
 Jääb ikka, Eestia!

Su helde emameel,
 Mu kurbduft kustutab,
 Ja ilus Eestikeel,
 Mu südant soendab.

Kui põgeneb mu põrm,
 Ja suud mul sulub surm,
 Siis suga, Caarataim,
 Jääb igawest mu waim!

1872.

Munamägi.

Munamägi, Munamägi,
 Sinu silm siin palju nägi,
 Wana wabaduse koda,
 Ahke orjastaja oda!

Murelik su munakuju,
 Toob mull tuhmi luule tuju,
 Galestades sinu harjalt,
 Käen wana aega warjult.

Mitukorda, Munamägi,
 Oli uhke Wene mägi,
 Sõjalaagris sinu rajal,
 Suure Põhja sõja ajal!

Wahwast hetles Erastweres,
 Wene kotka kuulus polk,
 Kii et pea weerles weres,
 Rootst kangelaste hulk.

Säält läks otse Urwastesse,
 Tubli Wene sõjajõit;
 Ühkemalt weel Humulisse,
 Kus weel wõimsam oli wõit.

Sina tundsid Taarasugu,
 Juba wanal, wabal a'al;
 Nägid wangi walust lugu,
 Orjaket Eestimaal.

Kuulsid Wanamuisse mängi,
 Eesti pinnal helkiwat;
 Nägid priiduse sängi,
 Orjaohku uppuwat.

Nägid Pühajärwe sõda,
 Kui lõi Kalewide poeg!
 Wererada, peksusõda,
 Mida maitsex meie aeg!

Nägid hirmust Eesti heitlust,
 Rõõwirüüttele leeriga!
 Pembiti ja Meeme wõitlust,
 Riita ristisõiduga.

Kuulsid nende sõjahüüdi,
 Kangelaste kaunist keelt,
 Nägid Eesti pühapäüdi,
 Wabameeste mehisi meelt!

Nägid kuidas wabat rahwast,
 Wembla alla weeti,
 Ja ta warest wälja wahwast,
 Wene priidust aeti!

Munamägi, Munamägi,
 Sul on etteaimu wägi,
 Targa ammetit sa pead.
 Ilmad ette ära tead!

Awalda meil, Munamägi,
 Enda etteaimudest!
 Mil kord Eesti eluwägi,
 Waba wanast wastandist!

„Juba kannab kange Kalew,
 Taarasuo eest suurelt hoolet,
 Appi tuleb armas Alew
 Eestirahwal' Ida poolt!“

Nõnda mulle Munamägi,
 Wastas warsti magusalt,
 Armsa awalduse wägi,
 Maitsex mulle magusalt.

Muiutades Munamägi,
 Ehib Taara tammikut,
 Rõõmus, et kord jälle nägi,
 Eesti elu-hommikut.

Palju pattu, Munamägi,
 Mis weel sinu silm sin nägi,
 Huel Eesti armuajal,
 Jätan tõiste kandli kajal.

Selleks mull ei ole jõuudu,
 Wangi sõnal sündsat sõudu;
 Seda tehku, hüwal hüiul,
 Suguwenna wilun'd wiul! 1869.

Ilus Eesti elusära.

Ilus Eesti elusära,
 Ära lõpe enam ära,
 Mine ikka heledamaks,
 Eesti pinnal ilusamaks!
 Walgusta ka nende rada,
 Kes sind püüdwad kustutada,
 Siilgwalt Eesti pühat pinda,
 Lese Pinda leinarinda!
 Siilga ikka Eesti rajal,
 Kuni lõpik algab ajal!

S i n d .

Weel wiibis päike mete teel,
 Ja kuu ei olnud tõusnud weel,
 Weel kestis pitkne pime öö,
 Ei walgustan'd tad tähte wöö,
 Weel hõiskel õitses orjaeg,
 Kui lahke laululiinu poeg,
 Rord laskis oma laulu häält,
 Ju kuulda kuuse ladwa päält.

Ta laulis lahkest südamest,
 Walguse särast, sädemest,
 Ja kutsus kuldse keelega,

Pea pühat päikest paistama,
 Ja oma ärda häälega,
 Ka priidust ilmas hiilgama.
 Ja kaugel' kõlas tema hää,
 Siis Eesti pime pinna pääl.

Ka linnu pikka piinaööd,
 Ja kanakulli kurja tööd,
 Ta laulis häälel haledal,
 Ka ette kotkal, kuningal,
 Ja Linnumallal warju säält,
 Ta palus kotkalt, kalju päält,
 Ta pesalt elu pehmemat,
 Ka Linnurajal' lahkemat.

Paul oli ladus, lapselik,
 Ja soe, sünnis, südamlilik.
 Ta luules lõhnas lõbudus
 Ja miisits weeris wabadus.
 Ta laulu kangal kallis lõim;
 Ja tema heli imewõim,
 Andis wästinule wäge,
 Elustas merd, metsa, mäge.
 Aasad haljendama ajas,
 Kaastik kaunilt wastu kafas.

Kõik kuulsid kuuse ladma päält,
 Ta ärdat ärataja häält,
 Kuid see, see kellel laulis ta,
 Ei kuulnud see, ei kostnud ka.
 See, kellega end ühendas,
 Kell' oma laulu pühendas,
 See wilets wingus wembla all,
 Ja ägas härja koorma all.
 See linnu rinda rängalt löi,
 Tal wiimaks wee silma tõi.

„Mu isat hüidsin ärkama,
 Mut Roidu kuma märkama,

Ei tõuse ta meel tõbesta,
 Ei helgi ta hääl hõbesta,
 Ma kulutasin kurdil sääl,
 Mu luule tulda tumma pääl,
 Ta surma vaikuse waewab mind,
 Ja walust lõhkeb lapse rind!
 Nii lahke laulja halestas,
 Ja silma wett weel weretas.

Siis hüüdis, üsna ligidal,
 Hääl helde linnul leinajal:
 "Ta kõrwad matab muremuld,
 Sest puudub tal kuulmise kuld;
 Kui ta sind kuuleks, kulla lind,
 Siis töömüst lödiseks ta rind!

Küll algab pea armsam aeg,
 Kus targem Piiri linnupoeg,
 Ta laulu suu ja sulega
 Ja rohke luule tulega,
 Su isat heldelt elustab,
 Tal auukoda alustab.
 Siis tumm teeb lahti oma suud,
 Ja laulab, suundleb elupuud,
 Ning uhke uueaja häält,
 Sa hõiskades weel kuuled päält."

Ei kuulnud see, kell laulis ta,
 Weel wõitles, waene, waluga.
 Küll aga kuulis kuri kull,
 Ta laulu Taaratammikul.
 Jah kurjal teraw kuulmine,
 Ei meeldin'd tal see kuulmine.
 Ta arwas seda enda hääks,
 Kui laulja pea lõksu lääks.

Ja warsti, hea hinna eest,
 Ka leiti Piiri metsast meest,
 Ta waele wastu waenulist,

Just linnu oma ligimest.
 Linnu kohtu ette weeti,
 Ja wangiroodu säeti.
 Tada pimes puuris peeli,
 Ja nälja näppu jäeti.
 Sääli walu oli wangisöök,
 Ja silmawesi sisa jook.
 Ming kurja kulli käsu pääl,
 Tal pikalt piina tehti sääli.
 Kull ise oli kohtlumees,
 Ja litalt linnu wihamees,
 See Siberisse mõistis tade,
 Kui kurjatööde tegijad.
 Ei saanud abi, armu ta,
 Piin kestis aastat kaheksa.

Kui kotkas seda kuulda sai,
 Siis warsti wabadust tal löi,
 Ja kanakulli karistas,
 Kes süüta lindu weristas.
 Ehk ta küll wangist walla sai,
 Ta luule lust, see sinna jäi.

Linnu oli ära rööwitud,
 Sääli ärras ära häwitud,
 Kael kõweraks ka käänetud,
 Jalga puusast wälja wäänatud;
 Nook nobe toorelt tokiitud,
 Silm parem wälja nokitud,
 Ja kulli küinde jälgeist keel,
 Tal werine ka oli weel.

Ka selle ülekohtu pääl,
 Weel waikis linnu isa hääl,
 Ja lapse walu, wangi teelt,
 Ei liigutan'd ta südant, meelt;
 Ja poja piinast 'pole ta,

Kaastundes osa mõtnud ka.
Ei lau'nud sellest tema keel,
Mist kiwine ta isameel?

Kui viimaks paranex ta keel,
Lind pärast pisut laulis weel,
Siis tegi seda salajalt,
Weel õhtult öönes jalajalt;
Ja ikka hirmul, ehmatult.

King laulis tasa, tahtmatalt,
Weel weidi iseenesel.
Ja isamaale endisel,
Ta ainsal armu sädemel,
Ja kullist söödud südamel
King elust — hirmsast rikutud,
Ja ristist — rinda tikitud.
Ei mõtelnud ta waeße meel,
Siis kuuse ladwas laulda weel.

Ta wilets harwa laulda täib,
Ja laulusisu nõnda käib:
„Oh tuleks pea parem aeg,
Kus wabalt waba linnu poeg,
Mõiks mängil männi ladwa päält,
Kord tõsta tõreledes häält!
Siis Eesti puhas muru, muld,
Saaks tunda tõsist luuletuld,
Küll wale kuld ka kaoks säält,
Siis pea Eesti pinna päält!
Oh kunas, Piimi Linnu kond,
Sult kaob kurja Kullikond!“

Kull lasseb laksu linnuteel,
Teeb lindudele rööwelt weel,
Ja tänini weel keegi keel,
Ei kaeban'd ta pääl kotka eel.
Kõik laululinnud kurdamad,

Ja kulli küüsi kardawad.
 Ei ole nende seas meest,
 Kes ülesastuks hea eest,
 Ja kordgi Kotka palwel käiks,
 Tal kulli kurjust ette wiiks,
 Ja abi, armu paluks säält,
 Neil kaitset Kotkalt, kalju päält.
 Sest kestab kulli kuritöö,
 Ja Piimi linnu leinaöö. 1880.

Isamaa!

Isamaa,
 Rõõmuga
 Sulle laulan ma!
 Ela sa,
 Iluga,
 Kuldne kodumaa!

Eestipind,
 Emarind,
 Kaswata sid mind!
 Sest su poeg,
 Eluaeg,
 Armastab nüüd sind!

Helde olid,
 Wastu tulid
 Mulle armuga!
 Wabaks saa,
 Oit'sma jää,
 Ikka isamaa!

Mesilane.

Öitswas aias, puude wilus,
 Hingas hella neiu ilus.
 Meslane — luulele,
 Pendas neiu uulele;
 Mekk'is mett ehk maitstes muud,
 Riitis kenat neiu suud.
 Pendas pea peiu pääle,
 Nõelas teda palge pääle.
 Pilkas peidu meelega,
 Oma kibe keelega:
 „Paras sull'! Sa rumal peiu,
 Eks sa näe, kus nägus neiu,
 Miks sa mett ei meki säält,
 Rohkelt roosi uulde päält?
 See sull tarwis, tainapea,
 Harem piigat meeles pea!” 1860.

Tein.

Ma noorel põlvel rõõmsast tõstsin häält,
 Paul tuli tunderikkalt minu rinnalt;
 Mets kõlas kõrgelt vastu siit ja säält,
 Org uikas selgelt sekka oma pinnalt,
 Hiis helkis ehmul end'sest Eesti ilust,
 Ja warik wabaduse warjust, wilust.
 Pea lämmatadi laul mu rinnalt,
 Ja wiiti laulik Eesti pinnalt,
 Kuid kõlama weel üle Eesti raja,
 Jäi siiski kaunilt minu kandli kaja;
 Ilm kuulis seda imestades päält,
 Kuid kodumaa ei kuulnud minu häält!
 Mu Muusa nuta, löö weel leinalugu,
 Weel orja-unes uinub Taarasugu!

Gull olid orjapiits ja peksusõda,
 Mull südamesse löikas rahma häda!
 Mu püha püie oli õigus, tõde,
 Ja rahvast päästa raskest ikkesta;
 Ei märka seda Festiwend ei õde,
 Ei tõuse orjaunest, risti rikkesta!
 See, kellel heliheb mu luule,
 See maene wilets weel ei kuule,
 Mu ärdat häält ja wennialikku hüidi,
 Weel tumm ei tunne Eesti pühapäüdi!
 Ei kuule wang weel wabaduse kõla,
 Ei Eesti waim ta rinnus enam ela!
 Mu Muusa nuta, löö weel leina lugu,
 Weel orjaunes uinub Taarasugu!

1869.

Piiwiale.

Weel lehkad, lõbus Piwta,
 Mu südames, kui õrnem õis!
 Weel köidab, hella Eestia,
 Meid halja armu kuldne kõis!

Oh kosu, kulla kodumaa,
 Su Wana isa warjul, wilul,
 Ja ela, hiilga Eestia,
 Su pühäl pinnal eha ilul!

Sind rõõmustagu, Piwta,
 Su laste lahke laulu helin,
 Sind ilustagu, Eestia,
 Su wana kandli kaunis kõlin!

Sull soomin, ilus Eestia,
 Su orjaaeg otsas olgu!
 Sind leina!indu lepitama,
 Su kaunis Wene Kalew tulgu!

Mu armu kuma, kodumaa,
 Jää ikka heaks ja heldeks mulle!
 Siis laulan lapselikult ma,
 Mu kandlil, kaisutaja, sulle!

1871.

Cestia!

Cestia! Su helde hääle helin,
 Muusika mu murtud südamel,
 Sinu kena keele kõne kõlin,
 Rahupalsam laste rinnadel!

Tema lahkus lahutab kõik tusku,
 Minu hingest ingli käega,
 Kiwikindlaks teeb mu nõtra usku,
 Tallutab mind taeva wäega!

Cha ilus, koidu kuldses kumes,
 Glad inglinäol waba waimu sees,
 Seisad jumalikus jooksjas jumes,
 Nagu Seerawiim mu silme ees!

Õitse ikka õrnas eluõhus,
 Õiguse õlmas õnnelik!
 Laste rinnus, lõbusamas lehus,
 Elagu su hellus emalik!

Muisuta su murelikku wõsu,
 Heit'lik ema helde armuga,
 Kaunilt kaswata su kallist kasu,
 Oma lastel lahkest muiuta!

Hälljuta meid Hku õnneõuel,
 Ära hällju äkki liiguta,
 Sulda kätel, pehmel pühal põuel,
 Kaisutades kennalt kiiguta!

Minu arnu jumalikuks juureks,
 Ikka jääb su elu, isamaaa!
 Sirgugu su waba sugu suureks,
 Taara tütar, ilus Eestia!

Sinu rikkal rinnal, perispinnal,
 Ikka Eestirahwas elagu!
 Rõbusalt ja lahkelt Päänerannal,
 Eesti kõne kuldsest kõlagu! 1872.

Sõda ja rahu.

Müüd walju waenu wankre weerult,
 Ja sõge sõja sõidukeerult,
 Meil imeteod helkiwad.
 Balkani turjalt toredalta,
 Kui pikse piired pilmedelta,
 Meil wõidud wäled wälkumad.

Need Wene wõimsad wõidulugud,
 Müüd päästwad mitmed rahwasugud,
 Kes Türgi ikkes elawad.
 Ning kirikutes kiiduluuled,
 Ja Ristirahwa rõõmulauled,
 Meil kõrgelt kõrwu kõlawad.

Auulipud linnas lehwitades,
 Ja suuretikid kähwitades,
 Meil hüidwad: „Keiser elagu!“
 Rõõm, elu hülgab igal palgel,
 Ja sõjatule torel walgel,
 Müüd wõidulaulud kõlagu!

Jah wahwa Wene wägi wõitnud, —
 Ja rõõwli käsa kinni kõitnud,

King priiks saanud Kristlased,
 Ilm nägi seda imestades,
 Europa kade kaetsedes,
 Et Wene päästnud wendasid.

Ka sõda iga rahwa silmas,
 On suur ja uhke, ilus ilmas,
 Me isamaa ja Keisri eest.
 Meel suurem rahwas sõjasõidus,
 Kes merehinna hiilgwas wõidus,
 Tõist rahwast ostab orjusest.

Küll särab auu sees waba rahwus!
 Meel wägewamalt walgub wahwus,
 Arm hagarusta auustab,
 Waen wapra mehe piiki pelgab,
 Mees heidus heledamalt hiilgab,
 Wõit wahwa wäärtust ülendab.

Kõik kõrgendamad mehif meesta,
 Ja wägiwaid, waen wahwa eesta,
 Peab põgenema põlgega.
 Ei hooli wahwa waenu keelust,
 Ja sõjasuitsust, surmaneelust,
 Mees ilmub imeiluga.

Ta wastu tänul silmad märjad,
 Ja auujärjed, wõidupärjad,
 Tal' isamaa ehitab.
 Ja tänu teeb tal tempelt, trooni,
 Arm paneb päha pääst'ja krooni,
 Paul kõrgelt kiidab, kehitab.

Meel rõõmsam sõnum täna kõlab,
 Europa õnne-hõiskel elab,
 Rõõm pää'nud päiksel paistama.
 Oh rahu! Püha rõõmuluule,
 Sa Eedeni hellam laule,
 Müid helgid üle ilmamaa!

Ehk küll meel õues talwewilu,
 Sa siiski nagu suweilu,
 Müid heldelt ehid igameest.
 Jah tere! Oige õnnetooja,
 Sa rikas priiduse looja,
 Jää haljendama igamesti!

Ka mõidusõnum, rahwa meeldes,
 Meel kaunim kajab kiidukeeldes,
 Kui püha pikse pilli hää.
 Meel kaunimalt ja kaugemale,
 Meel heldemalta ilmamaale,
 Sa helgid iga pinna pääl!

Kui ime hele wälgu walgus,
 Nii sõja ilu, waenu hüllgus,
 Ka kiirgab, särab sädendes.
 Meel ilusamalt, hitigawamalt,
 Toob tuhatkorda toredamalt,
 Meil' rahu õnne hõiskadex.

Jah tere rahu! Rõõmuläige,
 Eedeni ingel, õnnelikge,
 Maailma pääle ilmumast!
 Jää kõiki kallilt kaisutama,
 Ka Eesti mulda muisutama,
 Ja tallutama Taaralast!

Nii ida- kui ka lääne-kaaret,
 Nii oma wiiruk wikerkaarel,
 Ja aja armu kosuma!
 Tee otša wanal' waenumeelel,
 Ja kutsu kõiki kuldakeelel,
 Su warju alla asuma!

Kes sõjaõidus surma saiwad,
 Ja waenuwankri alla jäiwad,
 Heid auusta, oh isamaa!

Meid ohvreid ärgu unustagu,
 Maid emaar mul mäletagu,
 Su helde süda, Eestia!

Ka mõtle nende laste pääle,
 Kell' isad weremalja pääle,
 Jäi'd mõeral maale magama!
 Meid waesid lasti kasmatada,
 Ja leske nassi lepitada,
 Sa püia püha Wenemaa!

Jah kosu, kaswa, kallis ida,
 Sind Wene wenna ärras süda,
 On walan'd wahwa werega!
 Priiduse puuks Bulgarimaale,
 Tee lõppu hirmsal' ikkel pääle,
 Su werehinna miljaga!

Oh helde, ülem Ilmalooja,
 Ta Ristirahwa õnnetooja,
 Too tulu Wene wahwal töö!'
 Ras' teda Risti priiks teha,
 Ja ilus wabaduse eha,
 Kord otša teha orjaöö!'

Ta lõhnad lõpku Türgimaal,
 Ta patt ja paha Balkimaal,
 Ja priidus elagu nüid sääl,
 Ka hiihg'walt Eesti pinna pääl!

Ming tänu olgu Jumalal,
 Ja kiitus Rõigekõrgemal',
 Et lõpnud mõtlus, weretöö,
 Balkani paha orjaöö!
 Jah helgi, püha rahu hääl,
 Nüid jäädawalt maailma pääl!

Auu Aleksandrii' armsale,
 Ja Riitgi Isal' heldele,

Kes maeste pääle halastab,
 Meid wangi walust wabastab!
 Tal kandleed kaunilt kõlagu,
 Hää Riitgi Isa elagu!

Wiimse Lürgi sõja rahutegemise ajal 1878.

Armas Cesti elupäike.

Armas Cesti elupäike,
 Cesti ärataja Äike,
 Lase oma kuldakiirel,
 Waba walgustuse wiirel,
 Kosuda nüüd Taarataim,
 Wana waba Cesti waim!

Wene wahwal warjul, wilul,
 Ela, hülga eha ilul,
 Anna Cestisugul sooja,
 Ära mine enam looja,
 Ohtu õnnetuste merde,
 Ega Cesti wenna werde!

Kaotab kord päike sooja,
 Mine siis ka sina looja,
 Cestirahwa elupäike,
 Helendades nagu Äike,
 Weere wikerkaari werde,
 Kuninglikult kulda merde,
 Näita Päänest wõimist läiki,
 Suudle Cesti elukäiki!

1878.

M a d u.

Kemadesel kenal a'at,
 Rohilise rohu pääl,
 Baha-paju juurte alt,
 Wingerdades wäledalt,
 Tuli madu, — jäle loom,
 Nagu wana rangiroom,
 Mehe juurde julgel meelel,
 Kõneledes kõrgil keelel:

„Ära pelga, peremees,
 Ei ma ole end'ne mees!
 Kuule, kulla naaber sa,
 Hakkam' rahu elama,
 Täagu wana waen maha,
 Sinu raha ma ei taha,
 Waid su truu sõber olla,
 Sulle tublist toeks tulla!

Maata, sõber, stia sa,
 Tõiseks tõest' saanud ma,
 Igapidi, alt ja päält,
 Pole mul nüüd mao häält,
 Ega õelust õhkugi,
 Oma wanat nahkagi,
 Wõtsin seljast sellel tunnil,
 Pigimese armu sunnil!
 Hus aeg on mind uueks loonud,
 Ask mul wäsel walgust toonud,
 Rahetsen mu kurjust weel,
 Mida tegi lihameel!

Me olem' ühte usku,
 Ja Wene wõimul tusku,
 Müid teeme minu nõuul,
 Ja sinu jõuul!
 Su „Silmawee-tiik“,
 Meil ilus iseriik.

Selle äri tarwis weel,
 On meil tubli abi teel,
 Juba kuuldu üle raja,
 Meie abimeeste kaja,

Siis tuleb aeg,
 Kus talupoeg,

Ka pillerkaari lööb,
 Ja Saksa saia sööb!"

Oh palasik,
 See kihwtitilk,

Ei kukkun'd tainapea pääl,
 Sell mehel oli Eestimeel!

Ei usk'nud ussi juttu,
 Waid tõmbas teiwast ruttu,
 Ja andis maol' malka,
 King paharetil palka.

Kihwtist kelmi kihutades,
 Madu äramatertades
 Ta sõnus iseeneses:

"Su nahka läks mu Paradiis,
 Mu eluõnn ja ilus hiis;
 Mu emat peitis sinu keel,
 Müid kiufad mind mu kodus weel,
 Ehk uues nahas oled mees,
 Sull siiski wana süda sees!

Ei warja waga tuju,
 Su kurjawaimu kuju,
 Su ussi süda õel,
 Ja kibe kihwti-nõel,
 King wana waenu waim,
 Jäi'd s'uga, põrgutaim,

Ja ära, hagar Eestimees,
 Sind tunneb iga kuue sees!"

L i s a :

Kui nimetaks ma madu,
 Siis tuleks tormi, sadu,
 Weel talu-tore pääle,
 Ja mehe pää pääle,
 Weel hullemaks lä'aks ussi meel,
 Ja kihwtisemaks mao keel.
 Had salwaks'i'd meid salajalt,
 Weel Paha-paju juurte alt.

Wana Gesticahwa jutt. 1880.

G e p a a r i s e.

Priiduse rikkal rinnal,
 Kasma, kallis kodumaa,
 Wanemuise murupinnal,
 Paula oma lastega!

Hue aja armu-pöuel,
 Ela, ilus Gestia!
 Ornalt öit'wa õnne õuel,
 Kiigu liigu, Piimia!

Tantsitagu Taaralaste,
 Pillerkaarid piiga-paari!
 Ehistagu Gesticahwa
 Luule õilmed gepaari!

Leinaja.

Linul' lesel, leinajalle,
 Keiul' noorel, nuttajalle,
 Piigale pisardajale!

Miks sa iked, ilus hella neid,
 Kas sind petnud paha Balti peid,
 Miks peene piiga pisardab?
 „Weel weereb, wend, mu filmawesi,
 Mu neits'lik waga, malge käsi,
 Weel orjakütmes külmetab!

Sa näed närtsmatta neiu,
 Surm peitis oma põue peiu,
 Ma salaliku saagiks sain.
 Kalm kattis kallist kangelasta,
 Mu puhast peenet peikesta,
 Ma kalmul' kannatajaks jäin!

Rord põles hirmus sõjatuli,
 Waen minu pärast walus oli,
 Mind riisus rüütel rööwiteel.
 Mu püha peiu pikalt wõitles,
 Mind sõge ristisõitja sõitles,
 Ja nõrgastas mind nõia-weel.

Küll Kalewipoeg kaitses minda,
 Ja pandis wastu wahwat rinda,
 Oh wiimaks weerles were jees!
 Tal' armsad appi tõttastwad,
 Ja sõjasurma sattustwad,
 Kõik' rõhus rusuks raudne mees.

Mind wõttis wõeras wangistada,
 Ja raudsel rakkel rangistada,
 Ta pärisorjaks omal maal,
 Mind waewab waljust' wangitööga,
 Mu sugu surub surmaööga,
 Ja matab maha Maarjamaal!

Ei mõi ma mõerast armastada,
 Ta linnuks ennast ligistada,
 Sest ta mind piinas pigistab.
 Mind sunnib oma suuand'jaks,
 Ja siiski peab koormakand'jaks,
 Mu õrna ihu higistab.

Küll kestab kaua kaebdus walju
 Ja ahastuses aega palju,
 Mul filmawette weerenud.
 Ei kuule kalmust kalli hääalta,
 Ei obi, armu haura päälta,
 Surm kõigil suuda sulgunud!

Küüd oma liia leinaleegis,
 Mu wiletsuses, witsa-löögis,
 Ma nutan Caaratammikus.
 Mu walus, waewas, wangitööla,
 Ja higistuses, orjaööla,
 Ma liigun leinawannikus.

Mii olen üksi üle jäänud,
 Ja wangivalu woosse saanud,
 Ju noorelt, — nutuneiuke!
 Päks hauda minu armu-aeg,
 Ja kalmu Kalewide poeg,
 Ja mull' jät mure-muiuke!"

Oh ära ike, hella neiu,
 Küll tuleb pea peene peiu,
 Sull' Wene wenna trooni päält!
 See lõpetab su leinalugu,
 Ja päästab sind ja sinu sugu,
 Su wiletsuste wete päält!

See Wene püha Wiksepoeg,
 See on su Kalewide poeg,
 Mis ammu ohul ootad sa!
 Su armuandja on su Alew,

See kena Keerub — uhke Olem,
Su elupäike, päästija!

L i s a :

Su püha suu weel ohus ohkab,
Rind lõõtsub, wäriseb ja wahkab,
Weel wabal ajal, walusta!
Weel wiisutab sind wiisawoli,
Ja mõisa nurmel lokkab wili,
Su pisarate kasteta!

Mu imetaja, Cestia,
Su filmawett weel näen ma,
Weel piinas sinu püha pind,
Ja walust lõhkeb laste rind,
Wang waba mehe nime sai,
Ta wabadus weel wangi jäi!

Meil' kinkis Keiser wabadust,
Müüd saame Saksa lõbudust,
Ja läbi lipu, peksuteel,
Müüd wabaid wangi müüaks' weel!

Oh pime Pühajärwe lõhk,
Ja Bewershosi ohwri ohk,
Weel Wiljandi, ka Rabala,
Ja ohwriahne Anija!
(Ma tõisti weel ei nimeta,
Siin peksetaks' ka pimeta).
Tee ohwri hulga hale hääl,
Weel kolest' kajab leie pääl,
Teid needima jääb Cestikeel,
Müikaua kui ta elab weel!

Oh Wanaisa, waata päält,
Ja tõsta tõreluse häält.
Laf' käia Wene Rõue kark,

Pöö pihuks orjaohu märk!
 Me wabadus on hauda läinud,
 Katk kangelase kannul käinud!

Oh Aleksander halasta,
 Su lahkeid lapsi lunasta,
 Too lõistkord wangil wabadust,
 Ja keela kepi kiimalust!

Tee otša wereradadel,
 Ja peksusauna sadadel,
 Su truu rahwa silmaweel,
 Ja talluta meid rahuteel!

Jah lõpku ükskord otša säält,
 Nutt, nuhtlus Eesti pinna päält,
 Ta wangi walu waristus,
 Ja kole kodukaristus!

Ots olgu teo orjusel,
 Ta kurnajate kurjusel!
 Oh tule, Wene Kalem sa,
 Saa wabaks Wanaisamaa!

II. Puulet. 1884.

Mu Eestia! Hüid sära,
 Ju kaob pea ära,
 Piin, pimedus su pinnalt,
 Ja leinalint su rinnalt!

Ra wiimaks kalmu kaldus,
 Su halgus harjunud,
 Ja Keisri arm ja heldus,
 Su tõbe tõrjunud!

Ju lahkub leinalaine,
 Rist Linda rinnalta,
 Ja Balti paha paine,
 Su pärispinnalta.

Su Wene wenna hõlmas,
 Müid ela, Eestimees,
 Ja laula rõõmsast' ilmas,
 Kus elu hõilgab ees!

Löö tuhat tänulugu,
 Su kaunit' Kalewil',
 Kes surma suust su sugu,
 Tõi elu-hiisidel'!

Su kallist Keisert kiida,
 Müid sündsalt, südamest,
 Ja mõimsalt ära mõida,
 Su paha — Barabast!

Mu isamaa!

Quulet. 1875.

Mu isamaa! Su pinnal algab,
 Kurb näitemäng, — oh tõsine,
 Su sugu oma keelt ju salgab,
 Mu süda kurb, silm mesine!
 Su mõsu mõidab mõeras meel,
 Ja kaob ilmast Eestikeel,
 Müid ike, ilus Eestia,
 Sind sunnitakse surema!

Su hana rõõwel, rõõmitujul,
 Su pühat rinda riisumas,
 Ja õõwaht waariseeri kujul
 Tad hagaraste aitamas.
 Keed wõtavad wiimse wara sult,
 Tamm kaob Taaratammikult!
 Jah nuta, wana Eestiwaim,
 Müid sureb targa Taarataim!

Mu isamaa! Mul hale näha,
 Su kalli keele kiusatust,
 Tu ennegi ei olnud wähe,
 Su pinnal piina, pimedust!
 Müid häda häda pääle weel,
 Teeb sulle pahur Baltimeel,
 Sult wõtab wõimu, köidab keelt,
 Ja eksitab sind eluteelt!
 Mu kannel, kaeba kaugelt siit,
 Löö wibu „silmarwete wiit!“

Oh pööra ennast ida poole,
 Sääl on su õige õnne-läik,
 Su isaliku Keisri poole,
 Siis paraneb su käekäik!
 Tu kannab Ta ka su eest hoolt,
 Su päike tõuseb ida poolt!
 Siis kõlab sinu pinna pääl,
 Su wana wõidulaule hääl.

Mu ilus Eesti isamaa.

Mu ilus Eesti isamaa,
 Mull kõige armsam oled sa,
 Ei ihka armastada ka,
 Ma muud kui sind su lastega!
 Su külgi, õndsam õnneõis,
 Mind köitnud armu kulda kõis,
 Mu armuläik! Kuld koidupaik!

Sa kallis kangelaste maa,
 Müid kaswa kangemaks ka sa,
 Su ema arm ja helde hääl,
 Ei lää mu meelest ilma pääl!
 Mu rõõmu lipp! Weel wiimsest wäest,
 Sind kisun kiusajate käest,
 Mu armuläik! Kuld koidupaik!

Cesti luule.

Mull' lausus Muusa heldes emakeeles,
 Aeg elavamaks minna Cestlastel,
 Ju kaua Cesti luule, mõeras meeles,
 On ratsutanud raba radadel,
 Ja eksiteel ta kainus kalkanud,
 Ja laulu muru mustaks tallanud.

Ming nagu tondi tuli teekäija eel,
 Ja eksitaja valgus pimel ööl,
 Ta wiinud Cesti laulu eksiteele,
 Ja pannud tema waimu wale tööle.
 Aeg teekäija silmad selletada,
 Ja petis waimu peitu pelletada!

Aeg wanas Cesti waimus luuletada,
 On Taarataimel targa meelega,
 Ja kõrgel keelel kõigil kuulutada,
 Et waba ta ka oma keelega!
 Et ta ei ole mõera meelega ori
 Ja põlgab Pääne läik'wat laulu pori.

Nagu langew tähte taewa nõlwel,
 Pea peidab enda ilust sära,
 Hõnda Cesti luule orja põlwel,
 Marjas leinal oma hiilgwust ära,
 Aga et nüüd algab armsam lugu,
 Saab ta sära näha Taarasugu!

Aeg mehikamaks minna mõtetel,
 Ja Cesti elul, ettemõtetel,
 Cesti luule, uuel armsal ajal,
 Edenegu wana kandli kajal,
 Helisegu Cesti pinna pääl,
 Nagu wanast Wanemuise hää!

Jah ela, end'ne Cestimeel,
 Ja kõla kõrgelt Cestikeel,

Ming wana waba Cestiwaim,
Sind tallutagu, Taarataim!

Ja nagu hiilgam Põhjanaan,
Ja Hämariku pärja pael,
Nii hiilgagu ka Cesti luul,
Meel ikka Cesti elupuul.

1880.

M e e s.

Kui hena Keerub säras sääl,
Mees kõrge, kõwa kalju pääl,
Ja tuhat tuulta, tormi häält,
Ei kõigutanud kaljut säält,
Küll kindel, kaunis kalju meel,
Meel kiwist kindlam Mehe meel.

See oli Meesi mehine,
Kui Uku, ofsekohene,
Suur kuulus kangelane
Ja wahwa wägilane,
Ta hiilgas sõja ehtes,
Ja wõidupärja lehtes;
Ta kuju oli kuninglik,
Ja lahke waade waimulik.
Tööd rahwaste eest tegi,
Ja palju maewa nägi,
Ming seisis maeste poolt,

Ja orje eest
Ta kandis hoolt,

Meid wabastades wangi tööst,

Ja orja ööst.

Suur mõte liikus Mehe pääs,
 Suur rahwa rahu plaan tal ees.
 Kus kantakse kord hää eest hoolt,
 Sää! kurat vastu kurja poolt.

Mii oli sää!,
 Ka kalju pääl,

Ja warsti Wanapisu

See paha sisu,

Mleest mõttest üles hüidis,
 Ja ekstada püidis.

Tal' tegi palju pahandust,
 Ta mõttewäel' wähendust.

Mlees kaua kannatas,
 Ja madu manitses ;
 Ka Kõuel kähwatas,
 Ja Äiksel ähwardas,
 Ei pelgan'd Piknet Pisu,
 Weel kestis kiusu isu.

Ja seni Paha patustas,
 Kui katkes kelmi kawalus,
 Ja kangelase kannatus.

Mlees hakkas Pisu püidma,
 Ja Pisu appi hüidma,

Ta nõia wäge wägewat,
 Ja pörgutonti tugewat.

Mlees haaras harjast,
 Küll kinni Kurjast,
 Kuid ära tuli tult,

Kui sarwe lutt,
 Ja Pisu wäle,
 Kui wana wale

Lõi keeru kergelt,
Ja kõpsu kõrgelt,
Tal keeras saba,
Kui Põhja-naba,

Meel sõdis vastu sõgedalt,
Ta hanna abil ägedalt.

Sai pea päris plehku,
Mees häigas hända pihku,

Lõi saba knuudi,
Kui heina tuudi,

Meel käe ümber meerul,
Ta kärmelt, kolmel keerul.

Siis 'polnud Pisu hõlpu,
Ta kerkis kohe kõlpu.

Mees tõstis Hõelat õhku,
Kui kubu põhku

Paks kaljut vastu wahuks,
Ju lööma Pisu pihuks.
Kas Pahal' paranduseks,
Ja hinge waranduseks,

Ehk põrgu poolt,
Kõid kandis hoolt,

Õnn tuli Hõelal' appi,
Meel warjas Wanasappi.

Händ ära äpardas,
Ja Pisu puperdas
Ju kangel kaljust,
Ja hoigas waljust.

Händ katkes ära ääreni,
Ja Pisu wiimse weereni,
Just juurini.

Ta hanna juurel jumeks,
 Weel ilmal imeks,

Ei jäänud järel' jäljekiist,
 Ei karwa tutti, tolgakeist.
 Müid Misuhända hännata,
 Mõib näha ilma hinnata.
 Mii pääsis wana waluga,
 See elukas weel eluga.
 Weel kaua kaugel töini löi,
 Ja ähkles, puhkles, punisi jõi.

Ei seisa, waras waga
 Weel nutab saba taga.

Mleest sõgest' sõimab,
 Ja laialt laimab,
 Ta nime neab,
 Ja halwaks peab,

Ja lubab ilma hännata,
 Müid warsti wälja rännata,
 Ta ilma Mehe lubata,
 Siit Saksamaale sabata,
 Kas ilma kana-kassita

Ja passita ;

Suurt saba saama Saksamaal,
 Hut hända omal' osta sääl.
 Siis lubab tulla toredalt,
 Ta kodumaale koledalt,

Säält käre käega,
 Ja märske wäega,

Ta were ahne wellega,

Ja lellega.

Ning kätte maksta Mehele,
 Sell Kaljuwalla ehele,
 Kõik' wanat walu, waenuteel,
 Ta saba pärast pikalt weel.

See tühi kiitlus, Manamees,
 Ei kebst sina Mehe ees.

Su welle pind,
 Ja lelle rind,

Ka saamad hoobi oma,
 Ja sedasama,

Mis sina ise enne said,
 Kai sabata sa Jätis jäid!

Ju kõigist näis,
 Su lõõg on täis.
 Eks tule tont,
 Sa kurja kont,

Sind ootab Mehe tulelont.
 Ja kangelane, kalju pääl,
 Sind wastu wõtma walmis sääl.

Ei karda me su õigun'd õntsa
 Suurt warju, kilbi kildusid,
 Ta kõrge kõhu kõdu, kõntsa,
 Ta näbrastatud närusid!
 Heid tonta tuhaks tuiskades,
 Pääb priiduse waim hõiskades.

Kungla Piigad.

Kungla piigad, kullakarwal,
 Joomastawalt jumekad,
 Pilled Eesti Hella kõrwal,
 Tuhkrud, tuhmid, tumekad.

Keiut kallimad kui kuld,
 Sütitawad luuletuld,
 Meeste rinnus loidama,
 Meikest wenda aitama.

Keiu sinisilme sära,
 Mõidab igat waenlast ära,
 Elu oleks wilets, wilu,
 Kui meil puuduks neiu ilu.

Mende püha puhkus, kainus,
 Hsklik meel ja usinus,
 Wähendamad elumaewa,
 Tallutamad tarka taewa.

See ei ole luitun'd luule,
 Ega lahja laste laule.
 Auu sulle, sugu õde,
 See on selge püha tõde!
 Moorus kallim on kui kuld,
 Rõik muu tema wastu muld.

1869.

Taara tütar terane.

Taara tütar terane,
 Piiga wahwa, warane,
 Oled jumalikust juurest,
 Wanaisa sugust suurest!
 Mõta seljast wangi särk,

Pese otsast orjamärk,
 Sull ei kölba wangitöö,
 Taara piigal' pime öö,
 Riia risti sõidu sõnnik!
 Siilga, wana wõiduwannik,
 Helgi, ela Taaratammik,
 Ahkelt uue aja hommik!
 Wana wabadus meil tärkas,
 Range Kalew kalmus ärkas,
 Onnel hõiskab Gestirahmus,
 Elagu su end'ne wahwus!

1880.

Rahwalaulud.

Kus sai sõist sõukene,
 Pallapooliku poriseks,
 Kus sai armsa ammerüpe,
 Wammus willane weriseks?
 Mõisas sõist sõukene,
 Pallapoolik sai poriseks,
 Mõisas armsa ammerüpe,
 Wammus willane weriseks.

2.

Parem mu-st saagu sandinaene,
 Sandinaene, wallawaene,
 Kaasa kargukandijalle,
 Tõine pooli tõbiselle,
 Pimedale pesunaene,
 Sandikoti kohendaja!
 Enne kui saab mu-st Saksa naene,
 Mõerastelle wõsanaene,
 Kirikuhärral kesanaene,
 Pordik pulga junkurille!

3.

Kessee käändis käo kaela,
 Purustas ta pärja paela,
 Kessee mõrsjata mõnitas,
 Piigat peeneta pigistas,
 Häbistas mu hääda lasta?
 Käde käänis käo kaela,
 Paha paiskas pärjapaela.
 Mõisa mõrsjata mõnitas.
 Sarwiline Saksamaalta,
 Paharätti Päänemaalta,
 See ep naersi naesta noorta,
 Piigat peeneta pigistas,
 Häbistas su hääda lasta.

4.

Tüteri terwe terane,
 Kägu kena käies kärme,
 Tibu tilluke tihane
 Künnilinnuke lihane,
 Memme meele lahutaja!

Ära mine metsa teeda,
 Metsa teeda, sulse sooda,
 Ega raba radasida!
 Marsi maiset maada mööda,
 Cigan tehtud teeda mööda,
 Paula lausa lagedikul,
 Kukku kodu kopelilla,
 Hõiska ööpik õue alla!

Siis ei juhtu junkur wastu,
 Junkur wastu, isand ette,
 Närisitaja sind nägema,
 Herra sull' häbi tegema,
 Saa ei sala Saksa kätte!

Sõrafilma sind siduma
 Maenuline marastama,
 Rauda rüütel rõõwimaie,
 Mäe wõimul wõttamaie
 Kiusaja sind kinni wõtma,
 Piiga puhtust purustama!

Sils ei jää Kena kiduma,
 Põllekandija pödema,
 Pärjakand'ja kahetsema,
 Halestama, ahastama,
 Kägu kulda kurwastama,
 Paululindu leinamataie,
 Silmawett weeretamaie
 Auuta hauda minema!

5.

Kus jäi pärga pääsu päästa,
 Pääsu päästa, kño käesta.
 Ame kirju kiimitalta,
 Sisa seljast siidi särki,
 Luiga lumi walge wammus?
 Mõisa jäie pääsu pärga,
 Ame kirju kiimitalta,
 Sisa seljast siidi särki,
 Luiga lumi walge wammus.
 Ilu jäi isandi kätte,
 Mäe wõi wõtja kätte,
 Puhtus pulga junkru kätte,
 Teole su tibu terwis!

6.

Mina wannun, mis ma waanun,
 Keda ma Kena sajan,
 Mida nean neiu noori?

Mannun waene walget nägu,
 Oma kaunist kašuda,
 Põuue, põskede punada,
 Sirgu sirget seisamista!
 Meen mu neitsi nimesa,
 Juttu, jooksjata jumeda,
 Sajatan mu sinifilmi
 Selgemat sisaski laulu,
 Ööpiku hüümat helida,
 Põbust lōo lōõri laulu,
 Kāo kulda kukkumista!
 Meed mind sund'wad surma teele,
 Ajawad mind hāua teele,
 Kalmu kaisule kaduma,
 Maamulda muisutama!

Enne kui kukkun kurja kätte,
 Annan ennast halwa kätte,
 Puhtust pulga junkru kätte, —
 Enne teen otša omale,
 Tnda hellale elule,
 Pāsen ennast lainetesse,
 Maon mete woogudesse,
 Kukatān end kolta alla!

Tulge õed hellakesed,
 Kosilased kullakesed,
 Küla peiud peenikesed,
 Kasuwennad wiisakamad,
 Wõtke mu waese warandust,
 Ohkaja orja omadust,
 Piisarpiiga pärandusta!
 Mis mull' memme muretsenud,
 Wanemad on walmistanud,
 Ode õhtult õmmelnuda!
 Wõtke sõtsilt sõukene,
 Sõukene, sõlekene,
 Sõrmus sõtsi sõrmedesta;

Oelt hõbehelme korrad,
 Raebajalta kaelarahad,
 Piiga pärga mu päästa,
 Meiu ehted mu ihulta,
 Mõöd kirjud mu kehalta,
 Piiga piinatud pihalta,
 Gladelta õrnadelta,
 Kuube kurnatud kehalta
 Kägistatud käo käesta,
 Paelad peksetud peolt
 Lõngad lõhutud lõolta,
 Pinikuda leinajalta!

Mõtke mu seelik sinine,
 Pallapooliku punane,
 Kõrik kullakarwaline;
 Põlle — patu põlgajalta,
 Oma auu hoidijalta,
 Kasinuse kaitsejalta,
 Häbi eest äraminejalt,
 Põgenejalt põrgu eesta!

Mu-ſt saab surma suutäiſt,
 Hauale aseme täiſi,
 Katkul kaelakoti täiſi!
 Tule tantsi tapa minda,
 Sõua surma, anna suuda,
 Tule katku, võtta kaisu,
 Piima Annus, anna armu!

Cha mõtku mu iluda,
 Päike palgelta punada,
 Hämarik mu ärrast hääalta,
 Koit mu kulda armastusta!
 Jõgi joogu mu jumeda,
 West mõtku waeſe walguſt,
 Daine keha kiigutagu!

Mull' pole waja weimewakka,
 Weime wakka, Pinalakka,
 Wenna mäledat hobusta,
 Särjajaida sälgustida,
 Ega taadi tantšjad täkku
 Kaasa kaunit kabjakandjat!

Ma lään soode surema,
 Hallika armul' asuma,
 Kolla alla koolemaie,
 Tõe urka uinumaie,
 Wette ema heldusel!e!

Sääl ep saab lapsi rahuda,
 Sääl ep saab mari magada,
 Wäsimust wälja puhata,
 Hella ikku unustada.
 Sääl saab waiksust walge lilli,
 Öune öde örna lilli,
 Piiga peiut peenemada,
 Meiu kaasa kallimada
 Meiukest peris omada!

Sinna 'i küini kurja küüsi,
 Kurja küüsi, ülbe hüüsi,
 Ega hakka halwa hammas.
 Sinna 'i mõju mõisa kepid,
 Alata ei witsa hoobid,
 Piinajate pikka piitsa
 Riisujate risti-remmal,
 Ega witsutaja wemmal!
 Ei saa Saksa salwamaie,
 Kirikuhärra kiusamaie,
 Teopulk teotamaie,
 Pulga junkur mind purema,
 Härra ära häbistama,
 Meint noorta närstama!

7.

Ma ei salli Saksameesta,
 Saksameesta, hirmu eesta,
 Kaisu wõtta hinna eesta,
 Taha ei talu tüteri
 Igatse ei hella neiu
 Ega tarka talunaene!

Saks meid wõtab salamiisil,
 Omal' otse hundi-miisil,
 Wäewõimul, põrgu põimul,
 Käre kepi kiusatusel.
 Kepp on kuri kostlane,
 Wiits on wiha wiina tooja,
 Piits weel pimem piiga peiu!
 Härtstab neitsi nimeada,
 Pulgajunkur joob jumeda,
 Põlastab ta piiga põlwe,
 Häwitab ta õnne õilme;
 Piinab piigat peenikesta,
 Häerab naesta noorukesta,
 Teotab teo-tütrikuid.
 Riihtel rööwib roosililli,
 Kullerkuppu, kulda lilli
 Ilusama hellerheina!
 Wõeras wõtab wõililli,
 Ahnus armsa angermaksä,
 Hõelus õrna õiekesta!

8.

Miks mu silmal silmad märjad,
 Tuikesel tutid märjad,
 Kuhu jäänud pääsu-pärjad?
 Kessee joonud su jumeda,

Piiga puhtust puutunud,
 Kesse hellat ekstanud,
 Kiisunud su rinnaehte,
 Auu haljasta hõbeta,
 Kasnuse kallist kulda?
 Junkur joonud mu jumeda,
 Purustanud pääsu-pärge,
 Piiga puhtust puutunud,
 Isand hellat ekstanud!
 Riiitel rööwis rinnaehte,
 Auu haljasta hõbeda,
 Kasnuse kallist kulda!
 Sest ep silal silmad märjad,
 Tui toored tutid märjad,
 Ööpiku hääli haleda,
 Põol liiga leinalaulu!

Sugejale.

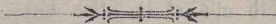
Mift mõtleb mõni lugeja:
 (Mõib olla et ta ütleb ka)
 Piig jämedalta laulab ta,
 Ja tema rahwalauldel,
 On toonid toored, tumedad,
 Ja sõimu sõnad jämedad!"
 Sell ürisejal ütlen ma:
 Oh sõts ehk sõber, tea sa,
 Weel jämem oli orja aeg,
 Ja neid ei loonud meie aeg.

Me endist Eesti jammust,
 Ja rahwalaule lämmust,
 Ei ial wahetama ma,
 Siin ilmas misgi hinnaga,
 Pää Saksa seatinaga,

Ja peensuse pinnaga.
 Ka läigib lendam kuld,
 Ta siiski ikka muld,
 Ja hiilgam elam hõbe,
 On kihwt toob surma tõbe.

Hüid, waarseer, mind wabanda,
 Su sõnasõela labanda
 Mind ära püta sõidelda,
 Ja tõe vastu wõidelda!
 See oleks waga vastu wõitlus
 Mu süita sugusõtsi sõitlus,
 Kes manal ajal, wangi teel,
 Kii oma woorust hoidis weel,
 Et ennem ise surma läks,
 Kui puhtust riisus sale Saks,
 Ta süita õnne õuedelt,
 Ja piiga pühaitl põuedelt.

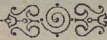
Hüid lõpe seekord, luule lõhn,
 Mu laulu kõla, kurb ja kõhn!

S i s u .

	Lehel.
Esõna Gestiale	3
Kandlikeel	4
Ok Wanamuiue	5
Kodumaa	6
Meiule	7
Rõõmuga	8
Kallis kangelaste maa	9
Wangitornis	10
Delgulin	16
Kaula lakke Liivia	18
Päha kannataja	18
Gestikeel elagu I II.	22
Ülekohus	23
Mu isamaa	26
Sakfatus	27
Enne ja nüüd	30
Keinalaul	30
Emakeel	31
Bunt	32
Armu anteel	34
Ilmaale	35
Munamägi	35
Ilus Gestil elusüra	38
Kind	38
Ilmaa	43
Mehilane	44
Kein	45

Kiiviale	45
Cestia!	46
Sõda ja rahu	47
Armas Cesti elupäike	51
Madu	52
Depaarile	54
Keinaja	55
Mu isamaa!	59
Mu ilus Cesti isamaa	60
Cesti luule	61
Mees	62
Kungla piigad	67
Ünara tütar terane	67
Rahvalaulud 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	68
Lugejale	75

Ar 896

Peterson, A.

2.